

ПРОЛОГ

На сцената се вижда къщата на Стрепсиад, в нея - две легла: на бащага и на сина.
В съседство - къщата на Сократ.

С т р е п с и а д седи в леглото, с и н ъ т му спи.

СТРЕПСИАД

Ох, ох! Ох, ох!

О, Зевсе, царю, ама дълги нощите! Безкрайни са! Не ще ли съмне някога?

Отдавна чух петела. А пък робитеси хъркат! Не, не, по-преди бе иначе.

Проклинам те, война, за много работи! Не мога даже да накажа роба си!!

(Посочва сина си.)

И този тук *отличен* момък цяла нощ не се разбужда, не, загърнат хубаво
във пет кожуха, си пърди. Но ха сега да се завием и да си похъркаме!

(Ляга.)

Но не, не мога да заспя, че хапят ме безброй разноски, конски ясли, дългове
на тоя, моя син. С коси нестригани, той язди кон, препуска с колесници и
коне сънува. Аз умирам, гледайки, че месецът *показва* вече двайсети.

Та лихвите вървят!

(Вика на Роб.)

Момче, дай лампата и ми донес тефтера, че да видя аз
кому дължа и да пресметна лихвите.

Робъг изпълнява.

Но я , какво дължа?

(Чете.)

"На Пазий двадесет." Защо на Пазий двадесет? Кога ги
взех? Когато купих онзи кон със пръските. Очите с камък да ми бяха
пръснали2!

Ф И Д И П И Д (бълнува)

Филоне, *не е честно!* Карай в пътя си!

СТРЕПСИАД

Това е то бедата ми, съсипа ме! Дори в съня му конни състезания!

ФИ Д И П И Д (бълнува) И колко кръга прави колесницата?

СТРЕ ПСИАД

И аз заради тебе правя кръгове.
Но я, след Пазий кой е тук? Аминий ли?
(Чете.)

"Три за колцата и за колелетата!"
ФИ ДИ П И Д (бълнува)
Отвеждай коня, подсуши го хубаво!

СТРЕПСИАД

Но, драги, ти ми пресуши кесията; Осъден съм да плащам, а за лихвите *ми искат залог.*

ФИ Д И П И Д (събужда се)
Татко бе, какво така
се тръшкаш цяла нощ и недоволствуваш? .

СТРЕПСИАД

Ох, хапе ме и нямам мир от. . . бирника!

ФИДИПИД

Че остави ме да заспя за мъничко!

(Заспива.)

СТРЕПСИАД

Добре де, спи. Но знай, че всички дългове ще паднат най-подир върху главата ти!

Ох!

Да беше пуста опустяла свахата,
която ме склони да взема майка ти!
За мене беше най-приятен селският
живот, сред кал и плесен, сред *запуснатост*, с пчели, овци, маслини в изобилие.

и аз, *селякът*, се сродих с Мегакловци, взех племенница на Мегакъл, гражданка, като Кисира, важна и разглезена.

През сватбения ден седях до булката, вмирисан на шира, на вълна, сирене, а тя - на миро, на шафран, на разходи, целувки страстни, лакомия, любене. .
. Не бе ленива, но широкопръста бе.

И често, като и показвах плаща си, мълвях: "Жена, широки ти са пръстите!"

Лампата угасва.

РОБЪТ Във лампата ни вече свърши маслото.

СТРЕПСИАД

Запалил лампа, дето гълта маслото! Ела тук да ти дръпна бой!

РОБЪТ

Защо пък бой?

СТРЕПСИАД Защото си поставил от дебелите фитили!

Робът излиза с лампата, след малко я носи запалена.

Като се роди момчето ни,
на мене и на моята добра жена,
за името му взехме да се караме.
Тя искаше на "ип" да бъде името Ксантип, Харип или пък Калипид да е а
аз предлагах Фидонид, на дядо му.
Бе дълга разправията и с времето решихме Фидипид да му е името.
А майка му го вземаше и галеше:
"Стани голям, ще ходиш като вуйчо си Мегакъл с колесница, в дреха
пурпурна!"
Аз виках пък: "Ще водиш като татка си
кози от планината, с дреха кожена
на гръб!" Но той не ми послуша думите, доведе ме до конска *паралипсия*.
И тъй сега, като размислях цяла нощ,
открих една пътечка, дивна работа,
отправя ли го в нея, знам, избавен съм.
Но искам най-напред да го събудя аз.
Как бих могъл да го събудя лекичко? .
Как? Фидипиде, Фидипидчо!

ФИДИПИД (събужда се)
Слушам те.

СТРЕПСИАД

Ха целуни ме и ми дай ръката си!

ФИДИПИД

Добре. Защо?

СТРЕПСИАД

Обичаш ли ме, миличък?

ФИДИПИД Кълна се в онзи Посейдон, конярина

СТРЕПСИАД

Недей ми споменава за конярина, че този бог ми причинява болките. Но, сине, ако ме обичаш искрено и силно, чуй съвета ми.

ФИДИПИД

Какъв е той?

СТРЕПСИАД

О, час по-скоро промени живота си, учи каквото аз ти кажа, моля те.

ФИДИПИД

Добре, кажи.

СТРЕПСИАД

И ще го сториш?

ФИДИПИД Кълна се в Бакхус!

СТРЕПСИАД

Погледни насам сега.

Ти виждаш тая *протка*, тая къщица.

ФИДИПИД Да, виждам, татко. Що е то наистина?

СТРЕПСИАД

На мъдри духове е тя мислилище.

Мъже живеят там, и те, говорейки,

те убеждават просто, че небето е

похлупка върху нас, а ний сме въглища.

И те те учат, ако им плати човек,

да победиш и с правото, и с кривото.

ФИДИПИД Кои са те?

СТРЕПСИАД

Не знам им точно името. Отлични люде и дълбокоумници.

ФИДИПИД

Фю! Зная ги, голтаци! Твоята дума е за босите и бледите бърборковци,

като Сократ и Херефонт! Несчастници!

СТРЕПСИАД

Е, е, замлъквай! Не приказвай глупости! Но помисли за залька на татка си:

иди при тях, изостави конярството.

ФИДИПИД Кълна се в Бакхус, даже да ми даваше

фазаните на Леогор - не, никога!

СТРЕПСИАД

Иди, най-мили сине, умолявам те, върви, учи!

ФИДИПИД

Каква ти е науката?

СТРЕПСИАД

Говори се, у тях две речи имало, едната - силна, а пък слаба - другата.
От тези двете речи, казват, слабата. надвивала, когато брани кривдата.
И ако ти ми усвоиш неправдата,
при всички сторени за тебе дългове
не ще платя нито стотинка някому.

ФИДИПИД

Не съм съгласен. Със лице повехналоне бих посмял да, гледам към
ездачите.

СТРЕПСИАД

Добре, от днес при мене няма ядене за тебе, за бегача и возача ти.
Прогонвам те от къщи, бягай поврага!

Фидипид

Ба, вуйчо ми Мегакъл няма без коне да ме остави. Ти не важиш, тръгвам
си. (Излиза.)

СТРЕПСИАД

Аз паднах, ала никакво предаване!
И след молитва към небето, лично аз ще ида да се уча в туй мислилице.
Но как тъй, старец, бавен и безпааметен, ще усвоя словесните им тънкости?
Не, ще вървя! Какво се мая толкова? Но я да чукна!
(Чука.)

Хей, момче, момченце бе!

Излиза един Сократов У чен и к.

УЧЕНИКЪТ

Е, да те вземат. .. Кой тъй бърхти вратнята?

. СТРЕПСИАД

Синът Фидонов, Стрепсиад, кикинецът.

УЧЕНИКЪТ

Простак си ти, кълна се в Зевс, заблъскал си тъй силно и безцеремонно
вратнята:

новооткрита мисъл бе пометната!

СТРЕПСИАД

Прости ми. Отдалече съм, от село съм.
Ала кажи: какво се е пометнало?

УЧЕНИКЪТ

Това не може да се каже никому, освен на учениците.

СТРЕПСИАД

Кажи ми го, не бой се. Аз дойдох със намерение да стана ученик в това мислилище.

УЧЕНИКЪТ

Ще кажа. Но е строго поверително.

Сократ запитва колко бълши стъпчици съдържа скокът на бълхата, щипнала на Херефонта веждата и миг след туй върту главата на Сократа скокнала.

СТРЕПСИАД

И как измери скока?

УЧЕНИКЪТ

Изумително! Стопи той восък, взе бълхата, топна и краката в него, и когато восъкът изстина, се получиха обувчици. Изу ги И премери с тях пространството.

СТРЕПСИАД

О, царю Зевсе! Виж ти остроумие!

УЧЕНИКЪТ .Ами ако ти кажа друго негово ,откритие?

СТРЕПСИАД

Какво? Кажи го, моля те!

УЧЕНИКЪТ

Веднъж го пита Херефонт, сфетиецът,
-какво си мисли той, дали комарите -пищят с устата или пък със задника.

СТРЕПСИАД

Сократ какво отвърна за комарите?

УЧЕНИКЪТ -Той каза, че червото на комарите ,е тясно и през теснината въздухът

минава право устремен към задника. И после, разширявайки се, задникът издава звук под силата на напъна.

СТРЕПСИАД

Тръба е, значи, на комара задникът! О, триж честит със тоя чревология! Да, лесно би избягнал от присъдата, познавайки червата на комарите.

.УЧЕНИКЪТ

Велика мисъл беше му откъсната от гущер неотдавна.

СТРЕПСИАД,

Как? Кажи ми го.

УЧЕНИКЪТ

Бе владен в лунни фази и движения, и, както зяпаше нагоре, гущерът от покрива изцвъка се в устата му.

СТРЕПСИАД

Хе, на Сократ в устата цвъкнал гущерът!

УЧЕНИКЪТ

А снощи нищо нямахме за ядене.

СТРЕПСИАД

И той какво измисли, за да хапнете?

УЧЕНИКЪТ

Посипа пепел, тънък слой, на масата, прегърна шиша и като с пергел в ръка, откъсна с него къс месо от жертвата.

СТРЕПСИАД

И ние на Талес да се учудваме! Отваряй бързо вашето мислище, Сократа покажи ми без забавяне! Копнея да се уча, ха отваряй ми!

Ученикът отваря вратата. Виждат се учениците на Сократ, бледи и мършави.

Какви са тия твари, откъде са те?

УЧЕНИКЪТ

Какво се чудиш? Спомнят ли ти някого?

СТРЕПСИАД Спартанците, пленени в Пилос. Тези тук защо така в земята са се втренчили?

УЧЕНИКЪТ

Подземните неща издирват.

СТРЕПСИАД

Сигурно те дирят лук.

(Към учениците.)

За лук не се грижете, бе!

Аз зная лук с глави големи, хубави.

(Към Ученика.)

А тези, дето одве са прегънати?

УЧЕНИКЪТ

А, те изследват тайните на Тартара.

СТРЕПСИАД

Защо тъй към небето вирят задници?

УЧЕНИКЪТ

И задникът им учи астрономия.

(Към някои ученици, доближили до вратата.)

За да не ви завари тука, влизайте.

СТРЕПСИАД

Не още, не, не! Да почакаат мъничко, да им река за важна моя работа.

УЧЕНИКЪТ Но те не могат да стоят. на въздуха навън, открити твърде продължително.

Учениците влизат.

СТРЕПСИАД

Това ей тука за какво е, моля те?

УЧЕНИКЪТ

За астрономия.

СТРЕПСИАД

А ей туй, другото?

УЧЕНИКЪТ

За геометрия.

СТРЕПСИАД

И за какво е тя?

УЧЕНИКЪТ

Земята мерим.

СТРЕПСИАД

Дето ни я дават ли?

УЧЕНИКЪТ Не, цялата.

СТРЕПСИАД Това е умна работа! Народно и добро изобретение!

.

УЧЕНИКЪТ

А туй е карта на земята. Виждаш ли? Ей тук Атина.

СТРЕПСИАД

Как тъй! Невъзможно е!
Не виждам тук съдебни заседатели.

УЧЕНИКЪТ

Но знай, това наистина е Атика.

СТРЕПСИАД

А моите съселаяни, кикинците?

УЧЕНИКЪТ

Ей тука са. А пък Евбея виждаш я, ей тази, отстрани се е проточила.

СТРЕПСИАД

Знам, ние със Перикъл я разтягахме?

Но, де е Спарта?

УЧЕНИКЪТ

Спарта ли? На, ето я.

СТРЕПСИАД Че много близо е до нас. Я гледайте по-надалеч от нас да я преместите.

УЧЕНИКЪТ

Това не може.

СТРЕПСИАД

Да, но ще се каете.

Я, кой е този, дето висне в кошница?

УЧЕНИКЪТ

Самият той.

СТРЕПСИАД

Кой *той*?

УЧЕНИКЪТ

Сократ.

СТРЕПСИАД

Сократе, бе!

(към Ученика.)

Но, драги, я викни ми го по-силничко.

УЧЕНИКЪТ

Викни си го самичък. Имам работа.

(Прибира се.)

СТРЕПСИАД (вика) Сократе, Сократчо!

СОКРАТ (от кошницата)

Еднодневке, за какво съм ти?

СТРЕПСИАД

Каж ми първо какво правиш, моля те!

СОКРАТ

Въздухоплавам, съзерцавам слънцето.

СТРЕПСИАД Тъй, ОТ високо гледаш боговете ни, от кошница, не от земята?

СОКРАТ

Никога

не бих разкрил небесните явления, ако не бе ми окачен разсъдъкът и леката ми мисъл не бе смесена

с подобния и въздух. Наблюдавах ли отдолу, стъпил на земята, горните неща, не бих ги опознал. Насилствено твърдта привлича сока на мисловната способност. То и с мокреша е същото.

СТРЕПСИАД

Какво говориш?

Че мисълта привлича сока в мокреша? Ела, Сократчо, слез при мене, моля те, да ме научиш, заради което съм дошъл при тебе.

СОКРАТ

Е, и за какво дойде?

СТРЕПСИАД

С желание да уча красноречие. Лихвари и заемодавци опаки ме грабят, правят опис на имота ми.

СОКРАТ

Как тъй несетно си затънал в дългове?

СТРЕПСИАД

Конярска болест ме слетя, изяде ме! Но преподай ми другата от речите, с която се не връща дълг. Кълна ти се във боговете, ще си имаш платата.

СОКРАТ

Как, в боговете? Не върви такваз пара при нас.

СТРЕПСИАД

В какво се вий кълнете? Може би в железните пари като в Бизантион?

СОКРАТ Желаш ли да знаеш ясно, правилно божественото?

СТРЕПСИАД

Ако може, искам го.

СОКРАТ да общуваш е Облаците в разговор, със наште богове?

СТРЕПСИАД

Но да, разбира се!

СОКРАТ

Седни тогаз на туй свещено одърче.

СТРЕПСИАД

На, сядам.

СОКРАТ Ха вземи сега в ръката си

венец.

СТРЕПСИАД

Защо венец, Сократе, олеле!

Че като Атамант ли ще ме колите?

СОКРАТ

Не, правим го, когато посвещаваме човек при нас.

СТРЕПСИАД

Каква ще ми е ползата?

СОКРАТ Ще вриш, кипиш в брашнянотънки работи.

Стой мирно!

СТРЕПСИАД

Да не ме излъжеш, бога ти!

Така посипан, съм брашняна работа.

СОКРАТ

Старче, замълчи набожно и молитвата ни слушай.

"Ти, о Въздух безбрежен, владетел и цар, ти придържаш високо
Земята!

Ти, сияен Ефир! Вий, добри богове, вие, Облаци огненогръмни!

Господари, елате, вдигнете се вий пред мислителя сред висините!"

СТРЕПСИАД

Още не, още не! Първо нека в това се увия, че сух да остана! Че когато
насам се отправях, не взех аз, горкият, ни гугла от къщи.

СОКРАТ

Многотачени Облаци, хайде сега се явете пред зора му вие! И дали на
свещените снежни била на Олимп сте се проснали

кротко,

или виете своето свято хоро в градините на Океана,

или в Нилските устия речни води вие пиете в златни съсъди, или ходите по

Меотийско море и по снежния връх на Миманта

чуйте моята реч, приемете дара, нека нашият обред ви радва!

ПАРОД

ХОР (чува се отдалече)

Строфа

О вие, Облаци вечни,
нека покажем подвижната росна своя природа! От Океана, баща ни, с
бучащите
бездни, напред към планинските върхове гъстообраснали,
да съзерцаваме сините хълмове,
плодната свята земя напоявана,
шумните речни потоци божествена,
морската шир и талазите грохотни!
Неуморимо свети окото на Етера
със разгорени лъчи.

Ха да разсеем мъглата от нашите
вечни лица и с далекопроникващи
взори погледнем Земята.

СОКРАТ

Многогачени Облаци, вашият сонм очевидно е чул моя призив.

(към Стрепсиад.) ,

Ала ти - ти усети гласът им, нали, и шумът на гърма им
божествен?

СТРЕПСИАД

И ви тача, богини, отдавам ви чест и на вашия гръм ми се иска да отвърна
с пръдня.

(към Сократ.)

Че треперя от тях и съм целият страх и уплаха,
и сега дали може, или пък не, ала мен ми се ходи по нужда.

СОКРАТ

Я недей се подбива, недей прави тъй, както тези проклети комици, набожно
мълчи, че богини рояк нанасам се запътват със песни.

ХОР (все още невидим)

Ан. тистрофа

О, дъждоносни девойки,
нека отидем в светлия край на Палада, да зърнем скъпия Кекропов кът на
героите,
там, дето чествуват тайните култове,
дето светилище
сбира след обреда свят посветените;
на боговете поднасят се дарове:
храмове високопокривни, статуи,
празнични шествия в чест на блажените, цветовенчани жертви и весели
пирове цяла година е тъй!
В ранна пролет е празникът БромиевII
с трепета трескав на звучните хорове,
с гръмките флейтови звуци.

ПЪРВИ ЕПИЗОД

СТРЕПСИАД

Обади ми, Сократе, заклевам те в Зевс и те моля, кои са' жените _ дето тъкмо
изпяха прекрасния химн? Те са може би полубогини?

СОКРАТ

Не, това са небесните Облаци. Те са велики могъщи богиниза лентяите,
дават ни ум и талант да говорим и спорим успешно, да бърборим, да
мамим, да смайваме с реч, да смотаваме своя слушател.

СТРЕПСИАД

Затова, значи, след като чух им гласа, полетях ми душата, заиска да мъдрува
изтънко, да се стреми за дима да умува например, и оборвайки мнение с
мнениеце, тъй да отвърне на слово със слово.

Затова, ако може, аз бих пожелал да ги видя пре _ себе си лично.

СОКРАТ

Хайде, гледай тогава насам, към Парнет. Вече виждам как бавно
се смъкват

нанасам.

СТРЕПСИАД

Но къде са те? Я покажи.

СОКРАТ

**Приближават към нас многобройни
по гори, ПО долини, на, ето, пълзят отстрани. . .**

СТРЕПСИАД

Но каква ще е тая?'

Не ги виждам!

СОКРАТ

При !5ХО.- еа...

СТРЕПСИЛД

l'lo, а»а, май че с мън-а, .ца, Пече ..оией,це. . .

15_

 Явява се Хорът на облаците - жени, облечени в прозирна материя.

СОКРАТ Е, та виждаш, ако в очите си ти нямаш гурели колкото тикви!
СТРЕПСИАД Да, да, виждам ги аз... Уважаеми!.. Хе! Те заеха тук цялото
 / място!

СОКРАТ

НО до днеска не си смятал нито за миг, че това са богини,
 признай си!

СТРЕПСИАД Да, кълна се във Зевса, аз мислех, че те са мъгла, изпарения,
 влага.

СОКРАТ

Но, кълна се във Зе'Вис, ти не знаеш, че те препитават тъпа от
 софисти,
 прорицатели, врачове и вражалци, и контета със пръстен до
 пръстен,
 стихоплетци на дитирамбични слова, звездобройци - мошеници
 дърти
 хранят празни безделници те затова, че в поезия ги превъзнасят.

СТРЕПСИАД Затова те прославят "стремглавия бяг на блестящите
 Облаци",

значи,

тези "буйни коси на Тифона стоглав", или "бесните яростни
 бури",
 още "влажните птици с извития клюн, дето бързо из въздуха
 плуват",
 и "на росните Облаци бурния
 дъжд". И за всичко това тези хора лапат "късове едър и хубав кефал" и
 "месо от дроздове сладки".

СОКРАТ

Затова е така. И е право, нали?

СТРЕПСИАД

Я кажи ми, как'во става с тях, че, ако вярно са
 облаци, техният вид е вид на жени простосмъртни? Че онези в небето не са

като тях?

СОКРАТ

Е, добре де, кажи ми какви са?

СТРЕПСИАД Много точно не зная. Но те имат вид на валма от разчепкана

вълна,

вярвай бога, а не на жени, не, не, не! Апъктези тук - с носове са!

160

....

Г **СОКРАТ**
Отговаряй на моите въпроси тогаз.

СТРЕПСИАД

Казвай бързо каквото желаеш.

СОКРАТ Ти си виждал понякога облак, нали, който страшно напомня кентавър,

леопард, или вълк, или бик?

СТРЕПСИАД

То е тъй, но какво от това, че съм виждал?

СОКРАТ

Във каквото поискат, превръщат се те. И тъй, видят ли някой красавец

от онези, власа'Тите, като сина І(исенофантов12 например, тогава, за насмешка над тази му болест и страст, те сами се превръщат в кентаври.

СТРЕПСИАД

Ами Симона, този обществен крадец, ако видят, какво ще направят?

СОКРАТ

За да блесне пред всички ни нравът му, те начаса биха станали вълци.

СТРЕПСИАД

Затова, затова, значи, завчера, щом Клеоним,дезертъора,видяха, като гледаха тоя страхливец най-пръв, се превърнаха всички в елени.

СОКРАТ

И сега, щом видяха Клистен, във жени се превърнаха всички, видя ли?

СТРЕПСИАД (КЪМ Хора)

Господарки, здравейте. Ако на друг досега сте говорили, хайде, и на мен говорете с небесния глас, който пълни простора, царици!

ХОР

Поздрав, ста рче, родено в далечни лета, и ловецо на речи
премъдри!

(КЪМ Сократ.)

А ти, жрецо на най-остроумен брътвеж, обади за какво сме
ти нужни. Ний не бихме
изслушали никого друг от сегаШните звездософисти,

11. Аристофан

161

освен Прбдика - него за мъдрия ум И за многото знание, тебе
затова, че се носиш из пътя си горд, че оглеждаш изкосо нещата, че,
пр,Истъп.вайки бос, много мъка търпиш, и че с вяра във нас се надуваш.

СТРЕПСИАД

О Земя! О Земя, какъв глас! КОЛіко свят, и ВНУШИТіелен, и
импозантен!

СОКРАТ

Да, защото богини са те, само те, всичко друго е брътвене
празно.

СТРЕПСИАД

Но, за бога, нима олимпийецът Зевс не е бог според вашия
възглед?

СОКРАТ Какъв Зевс! Не приказвай глупашки неща! Зевс го няма дори!

СТРЕПСИАД

Бре, що думаш?

Ами кой вали, кой праща дъжд? Ей това обясни ми най-първо
и първо.

СОКРАТ

Без съмнение тези.

(Посочва Хора.)

И всичко това ще докажа със доводи тежки.

Ха кажи ми, видял ли си някога Зевс да вали при безоблачно

ВреМе_

Инак тря'бваше Зевс и от ясно небе да вали, а пък тях да ги няма.

СТРЕПСИАД

В Аполон се заклевам, че всичко това ти доказва със тоя си довод.

А пък по-преди истина мислех си аз, че Зевс пикае през сито. Но кажи ми: кой във момента гърми, та ме кара от страх да треперя?

СОКРАТ

Те гърмят, чрез търкаляне.

СТРЕПСИАД

Как? Обясни, о, човече, способен на всичко!

СОКРАТ Напоени със много и много вода и принудени да се предвижват,

освен Прбдика - него за мъдрия ум и за многото знание, тебе затова, че се носиш из пътя си горд, че оглеждаш изкосо нещата, че, пристъпвайки бос, много мъка търпиш, и че с вяра във нас с-е надуваш.

СТРЕПСИАД

О Земя! О Земя, какъв глас! КОЛіко свят, и внушителен, и импозантен!

СОКРАТ

Да, защото богини са те, само те, всичко друго е брътвене празно.

СТРЕПСИАД

Но, за бога, нима олимпийецът Зевс не е бог според вашия възглед?

СОКРАТ Какъв Зевс! Не приказвай глупашки неща! Зевс го няма дори!

СТРЕПСИАД

Бре, що думаш?

Ами кой вали, кой праща дъжд? Ей това обясни ми най-първо и първо.

СОКРАТ

Без съмнение тези.

(Посочва Хора.)

И всичко това ще докажа със доводи тежки.

Ха кажи ми, видял ли си някога Зевс да вали при безоблачно
ВреМе_

Инак тря'бваше Зевс и от ясно небе да вали, а пък тях да ги няма.

СТРЕПСИАД

В Аполон се заклевам, че всичко това ти доказва със тоя си довод.

А пък по-преди истина мислех си аз, че Зевс пикае през сито. Но кажи ми: кой във момента гърми, та ме кара от страх да треперя?

**СОКРАТ Те гърмят, чрез търкаляне.
СТРЕПСИАД**

Как? Обясни, о, човече, способен на всичко!

СОКРАТ Напоени със много и много вода и принудени да се предвижват,

неизбежно увисват, изпълнени с дъжд, след което, когато се
сблъскат,
поради тежестта си, един срещу друг, се разпукват със гърмел
и трясък.

СТРЕПСИАД

Ала кой принуждава ги, мигар не Зевс, да се движат и тъй да
се сблъскват?

СОКРАТ

Ни най-малко. Въздушният вихър.

СТРЕПСИАД

Какво? Значи, вихър? Това не го знаех. Зевс го няма, на
негово място сега царува Въздушният вихър. Ала все още нищо не ми
обясни за гърма и небесния трясък.

СОКРАТ

Но не ме ли чу? Казвам, че, пълни с вода, тия същите облаци с
удар
се стоварват един срещу друг и така изгърмяват от своята
плътност.

СТРЕПСИАД

Ами как да повярвам във всичко това?

СОКРАТ

Ще ти кажа със пример от тебе.
Щом на празника Панатенеи с чорба се нагълташ, захващат
тогава
във стомаха ти бунтове, и изведнъж той започва да курка, нали
тъй?

СТРЕПСИАД

Тъй е, бога ми! Страшно замъчва ме той начаса и ужасно той
сам се разбърква,
и чорбицата в мен като истински гръм затреши и страхотно
затряска.

Първо бавничко, лекичко: пър-пър-пър-пръц, след това по-високо:
бър-бър-бър.

Акогато задрискам, тогава гърми: бам-бам-бам, бам-бам-бам
като тези.

(Посочва Хора на облаците.)

СОКРАТ

Помисли си сега, ти гръмовно пърдиш със своето малко стомахче, <1 защо да не бъде възможен гърмът страховит на безкрайния въздух?

СТРЕПСИАД

Затова двете думи *гърМех* и *пърдеж* си приличат така помежду си.

163

11

Г
Г

Но светкавицата - обясни ми това - откъде иде, пламнала
в огън,
и защо, като удря, изгаря едни, а пък други ги само опърля? Тук е ясно, че
нея изпраща я Зевс срещу клетвопрестъпници
разни.

СОКРАТ

Че защо бре, глупако, тъпако такъв, останка от дните на Крбнос, ако бие по
клетвопрестъпници, той досега не изгаря ни Симон, ни Тебр, ни дори
Клеоним? А пък те са престъпили не една
клетва.

Не, по своя храм праща светкавица той, по атинския Сунион,
още
по големите дъбове. Да, и защо? Че дъбът ли е клетвопрестъпник?

СТРЕПСИАД Аз не зная, но май че си прав. И все пак тая пуста светкавица
що е?

СОКРАТ

Е, когато се вдига сух въздух към тях и бъде затворен, тогава ги надува
отвътре той като мехур, след което по необходимост ги разкъсва и с устрем
излиза навън в резултат на големия

напън, като сам се запалва от
своята мощ, от своя свистеж, своя натиск.

СТРЕПСИАД

Да, така е, кълна се във Зевса. И аз го изпитах на празника
Зевсов.

Аз печех за домашните свои шкембе, но забравил' бях да го
надупча,

а пък то - занадува се, че изведнъж се разкъсва и хайде
ми пръсва

с мръсотията право във двете очи и лицето ми тъй изпогаря.

СОКРАТ

О, човече, ти, който жадуваш от нас да получиш голямата
мъдрост,
как честит сред атинците, па и навред между гърците, скоро

ще станеш,
ако бъдеш мислител, човек паметлив и в душата ти има
упорство

Да не се уморяваш, когато си прав, на нозе, и когато се движиш, да
понаСЯШ безроПОТНО, твърдо студа и към яд_не да те не тегли, да
отбягваш от вино, от спортни игри и от другите г.Тупости разни,

като смяташ, тъй както приляга на мъж просветен, че
най-висшето благо

Но светкавицата - обясни ми това - откъде иде, пламнала
в огън,
и защо, като удря, изгаря едни, а пък други ги само опърля? Тук е ясно, че
нея изпраща я Зевс срещу клетвопрестъпници
разни.

СОКРАТ

Че защо бре, глупако, тъпако такъв, останка от дните на Крбнос, ако бие по
клетвопрестъпници, той досега не изгаря ни Симон, ни Тебр, ни дори
Клеоним? А пък те са престъпили не една
клетва.

Не, по своя храм праща светкавица той, по атинския Сунион,
още
по големите дъбове. Да, и защо? Че дъбът ли е клетвопрестъпник?

СТРЕПСИАД Аз не зная, но май че си прав. И все пак тая пуста светкавица
що е?

СОКРАТ

Е, когато се вдига сух въздух към тях и бъде затворен, тогава ги надува
отвътре той като мехур, след което по необходимост ги разкъсва и с устрем
излиза навън в резултат на големия

напън, като сам се запалва от
своята мощ, от своя свистеж, своя натиск.

СТРЕПСИАД

Да, така е, кълна се във Зевса. И аз го изпитах на празника
Зевсов.

Аз печех за домашните свои шкембе, но забравил' бях да го
надупча,

а пък то - занадува се, че изведнъж се разкъсва и хайде
ми пръсва

с мръсотията право във двете очи и лицето ми тъй изпогаря.

СОКРАТ

О, човече, ти, който жадуваш от нас да получиш голямата
мъдрост,

как честит сред атинците, па и навред между гърците, скоро
ще станеш,

ако бъдеш мислител, човек паметлив и в душата ти има
упорство Да не се уморяваш,

когато си прав, на нозе, и когато се движиш, да пона|СЯШ безропотно,
твърдо студа и К1>М ядене да те не тегли, да отбягваш от вино, от спортни
игри и от другите Г.1ЈУПОСТИ разни,

като смяташ, тъй както приляга на мъж просветен, че
най-висшето благо

е победата в делото, в твоя съвет и най-сетне в словесните битки.

СТРЕПСИАД (КЪМ Сократ)

Е, добре, ако трябва корава душа или грижа, що сън ти не дава, и умерен, с
оскъдица свикнал стомах, благодарен от чубрица
проста,
то недей се страхува, за всичко това бих могъл наковалня да
бъда.

СОК:РАТ

Вече никого няма да смяташ за бог, само тия, почитани тука: туй безкрайно
Пространство, ей този Език, тези Облаци - три
бога, значи.

СТРЕПСИАД

А пък с другите, знай, да ги срещна дори, аз не ще разменя нито
дума.
Нито жертви за тях, ни ВЪЗ.ЛИВКИ за тях! Не, за тях ни тамянено
зрънце!

ХОР

Е, какво да направим за тебе сега? Казвай смело, и ти ще го
имаш,
но тачи ни, диви ни се и се стреми да добиеш потребната
ловкост.

СТРЕПСИАД

Господар ки, тогава помолил ви бих за едно нещо просто нищожно: да
надмина чрез своята ораторска реч всички елини с петстотин
метра.

ХОР

Хайде, всичко това ще го имаш от нас. Отсега занапред вече
никой
пред народа не ще защитава със реч своя възглед по-често от
тебе.

СТРЕПСИАД

Не, не съм по големите възгледи аз, те не ми са потребни, не
ща ги,
искам правото само да извъртя, от лихварите да се изплъзна.

ХОР

**Ще получиш каквото желаш. Та то е наистина работа проста. Ала хайде,
предай се по-бързо сега в ръцете на нашта прислуга. СТРЕПСИАД**

**Аз ви вярвам, затуй ще постъпя така. Че голяма неволя ме
мъчи**

и конете със пръски, и тежкият брак ме съсипаха вече напълно.

165

..

Нека правят със мене каквото си щат. Предоставям им ей това тяло,
 да ме бършат и мърчат със глад и със жад, с мърсотия, СЪС студ, нека жив ме
 дерат, но от дългове само да се отърва
 и да бъда в очите на хората пръв шарлатанин, негодник, безсрамник, нахал,
 сладкодумник, подлец, безподобен лъжец, извъртливек, в процСИте врял
 и кипял, формалист, кречетало, лисица, мазник, изнудвач, присмехулник,
 ленивек, гадняр, закачливек, мърсник, самохвалко, хитрец, лакомия - така
 да ми викат по пътя, каквото си щат
 нека правят от мене и нека дори,
 ако искат това,
 ме направят на надениК и подир туй нагостят философите с мене!

ХОР

і
 J I

і

J

I

I

Воля има у тогова,
 той е с дързост, с мисъл бърза и готова!
 (Към Стрепсиад.)

Знай, че узнаеш ли тези неща от мене, слава небеС! На те чака!

СТРЕПСИАД

Какво сега?

ХОР През всичкото време заедно с мене най-
 завиден живот в света ще водиш.

СТРЕПСИАД

Всичко това ще го видя ли някога?

ХОР

Да, пред вратите ти вечно ще има тълпа от люде, да поприказват със теб и с

теб да се поразговорят все по дела и по тъжби за много таланти,
за да получат съвет, достоен за твоята мисъл.
(Към Сократ.)

Ала ха залови се със стареца ти и основни понятия дай му, раздвижи му
насам и нататък ума, провери му мисловната годност.

**СОКРАТ Е, хаиде вече, покажи ми нрава си,
166**

че като знам какъв е, според нрава ти да избира надлежните оръдия.

СТРЕПСИАД

Ала какво, за бога, ще ме стреляш ли?

СОКРАТ Не, искам да те питам нещо кратичко. Каква е
паметта ти?

СТРЕПСИАД

Двойна, бога ми. Когато ми дължат, аз помня хубаво,
когато сам дължа, забравям хубаво.

СОКРАТ

Ами природна дарба слово имаш ли?

СТРЕПСИАД

Не, слово не, но имам дарба крадене.

СОКРАТ

Тогава как ще учиш?

СТРЕПСИАД

Много хубаво.

СОКРАТ Ха, щом ти хвърля мъдрост за небесните
неща, веднага я хвани във въздуха.

СТРЕПСИАД Какво, ще лапам мъдростта по кучешки? **СОКРАТ** (тихо)
Това е то човек неук и варварин!

(Високо.)

Боя се, старче, че ти трябва тупане. На боя как отвърщаш?

СТРЕПСИАД

Как? Оставям се. Като почакам, призова свидетели.
Почакам пак и викам в съд побойника.

СОКРАТ

Тогава сваляй плащa!

СТРЕПСИАД

Нещо сбърках ли?

167

че като знам какъв е, според нрава ти да избира надлежните оръдия.

СТРЕПСИАД

Ала какво, за бога, ще ме стреляш ли?

СОКРАТ Не, искам да те питам нещо кратичко. Каква е паметта ти?

СТРЕПСИАД

Двойна, бога ми. Когато ми дължат, аз помня хубаво, когато сам дължа, забравям хубаво.

СОКРАТ

Ами природна дарба слово имаш ли?

СТРЕПСИАД

Не, слово не, но имам дарба крадене.

СОКРАТ

Тогава как ще учиш?

СТРЕПСИАД

Много хубаво.

СОКРАТ Ха, щом ти хвърля мъдрост за небесните неща, веднага я хвани във въздуха.

СТРЕПСИАД Какво, ще лапам мъдростта по кучешки? **СОКРАТ** (тихо)
Това е то човек неук и варварин!

(Високо.)

Боя се, старче, че ти трябва тупане. На боя как отвръщаш?

,

I

II

i

СТРЕПСИАД

Как? Оставям се. Като почакам, призова свидетели.
Почакам пак и викам в съд побойника.

СОКРАТ

Тогава сваляй плащ!

СТРЕПСИАД

Нещо сбърках ли?

167

СОКРАТ

Прието е да влизаме съблечени.

СТРЕПСИАД

Но аз не идвам тук да ме претърсвате!

СОКРАТ

Свали го и не дрънкай!

СТРЕПСИАД (сваля плаща)

Но кажи сега ако се уча с труд и прилежание,
с кого от тези тук ще си приличаме?

СОКРАТ

Ще бъдеш като Херэфонт, без разлика.

СТРЕПСИАД

Ще бъда, значи, полумъртъв, беден аз!

СОКРАТ

Я стига дрънка! Но сега последвай ме насам по-бързо.

СТРЕПСИАД

Първо дай в ръцете ми едно кравайче с мед. Защото страх ме е,
като че слизам при Трофоний, в дупката.

СОКРАТ

Върви! Какво се маеш там край портата?

С о к р а т и С т р е п с и а Д в л и з а т в м и с л и л и щ е т о .

ПАРАБАЗА

ХОР

Хайде, върви, честит да бъдеш с твоята смелост.

Нека щастлив/бъде тоя мъж, дето на своята възраст, толкоз напреднала
вече, желае да обагри своята природа с нови и нови знания и се заеме с
мъдрост.

'Iг

СОКРАТ

Прието е да влизаме съблечени.

СТРЕПСИАД

Но аз не идвам тук да ме претърсвате!

СОКРАТ

Свали го и не дрънкай!

СТРЕПСИАД (сваля плаща)

Но кажи сега

ако се уча с труд и прилежание,
с кого от тези тук ще си приличаме?

СОКРАТ

Ще бъдеш като Херефонт, без разлика.

СТРЕПСИАД

Ще бъда, значи, полумъртъв, беден аз!

СОКРАТ

Я стига дрънка! Но сега последвай ме насам по-бързо.

СТРЕПСИАД

Първо дай в ръцете ми едно кравайче с мед. Защото страх ме е,
като че слизам при Трофоний, в дупката.

СОКРАТ

Върви! Какво се маеш там край портата?

)
С о к р а т и С т р е п с и а Д в л и з а т в м и с л и л и щ е т о .

I '1

ПАРАБАЗА

ХОР

Хайде, върви, честит да бъдеш с твоята смелост.

Нека щастлив/бъде тоя мъж, дето на своята възраст, толкоз напреднала
вече, желае да обагри своята природа с нови и нови знания и се заеме с

мъдрост.

168

СОКРАТ

Прието е да влизаме съблечени.

СТРЕПСИАД

Но аз не идвам тук да ме претърсвате!

СОКРАТ

Свали го и не дрънкай!

СТРЕПСИАД (сваля плаща)

Но кажи сега ако се уча с труд и прилежание,
с кого от тези тук ще си приличаме?

СОКРАТ

Ще бъдеш като Херефонт, без разлика.

СТРЕПСИАД

Ще бъда, значи, полумъртъв, беден аз!

СОКРАТ

Я стига дрънка! Но сега последвай ме насам по-бързо.

СТРЕПСИАД

Първо дай в ръцете ми едно кравайче с мед. Защото страх ме е,
като че слизам при Трофоний, в дупката.

СОКРАТ

Върви! Какво се маеш там край портата?

с о к р а т и Стр е п с и а Д влизат в мислилището.

ПАРАБАЗА

ХОР

Хайде, върви, честит да бъдеш
с твоята смелост.

Нека щастлив,бъде тоя мъж, дето на своята възраст, толкоз напреднала
вече, желае да обагри своята природа с нови и нови знания и се заеме с
мъдрост.

Зрители, ще кажа пред вас
 истината смело аз,
 да, кълна се в бог Дионис,
 който е хранител мой.

Ех, дано победа и тъй

 бъда смятан за талант,
 както аз пък виждам във вас
 публика с изискан вкус,
 а пък в тази комедия тук
 най-добрата си творба,

та поисках първо от вас

 да се дегустира тя,
 плод на толкоз труд! Ала бях
 незаслужено надвит
 от дръвници, груби мъже.
 На, затуй осъждам вас,
 мъдрите - нали зарад вас
 тая драма съчиних!

Никога не ще изменя

 на отличните сред вас.
 Че откакто люде със вкус,
 публика приятна нам,

одобриха моя "Добряк",

 също моя "Терсеняк"¹⁴,
 и подхвърлих свойта дете
 бях мома все още аз,
 как тъй, аз, мома, ще родя?
 а пък друга го пое,
 вий пък го приехте с любов
 и го гледахте добре,

оттогава имам от вас

залог, че сте честен съд.

Моята комедия днес

е като Електра - тя,
вижте я, дошла е при вас,
дири публика със вкус.

Ще познае само за миг

къдрите на своя брат.
Вижте колко скромна е тя!
Първо, тя не се яви
с кожена висулка отпред,
с член червен в самия край,
член дебел - да буди смеха
на момчетата в града.
Над плешивци тя се не смя,
срамни танци не игра!
Няма в нея оня старик,

169

..г

оо

който, като брътви стих,
удря С пръчка своя съсед,
за да скрие пошлостта.
ТЯ не тича с факли в ръце,
тя не вика: "Ох, уви!"
с вяра тук явява се тя

в себе си и в свойта реч.
След като съм такъв поет,
аз не ходя дългокос,
аз не мамя зрителя свой
два-три пъти все с едно.
Не, измислям нови неща,

плод на поетичен дар,
 в нищо не приличат си те
 и са смешни до едно.
 Клеон беше в своя зенит
 ритнах го в шкембето аз,
 после падна той повален
 аз не го докоснах с крак.

Моите колеги, а те?

Даде им Хипербол коз
 тоя клетник с майка му те,
 без да спрат, сквернят и днес.
 Евполид показа най-пръв
 в драма своя "Марикас",
 Б нея той, негодник такъв,
 "Конниците" присвоил¹⁵,

при качил им баба една,

кълчи се пияна тя,
 образ стар, от Фриних познат,
 как я морски звяр яде.
 После пък Хермип обруга
 пак Хипербол Б своя стих,
 вземайки при туй остроти
 И сравнения от мен.
 Който се размива при тях,
 да не дири смях умен!

Ако аз и мойте шеги

се харесваме на вас,
 вас ще смятат в бъдните дни
 за съдии с ум и вкус.

Строфа

Царя на всички богове,
 Зевса всевишен и велик,
 в нашия хор призовавам,
 още - могъщия вожд, господар на тризъбеца,

който земя и солено море
 яРОстно раздвижва 16;
 също преславния татко наш, Етера най-многогачен, хранител на всичко
 живо, и бога със конете, който
 обгръща със лъчи пресветли
 земната твърд, великото божество
 сред богове и смъртни17.

Вие, зрители премъдри, тук внимаваЙте сега.
 Ние сме онеправдани и открито ви корим.
 Че от всички богове сме най-добрите за града,
 а единствените ний сме незачетени от вас,
 ний - макар че ний ви пазим. Почне някаква война,
 дето няма капка смисъл - ний гърмим или ръмим.
 После, след като избрахте Пафлагонца-кожар18,
 този 'враг на боговете, за стратег, тогава ний
 свихме вежди в страшен ропот: "блесна мълния със гръм"19, месечината
 напусна пътя си, а Слънчо сви
 накъм себе си фитила и отказа начаса
 да ви свети по-нататък, ако Клеон бъде вожд.
 Вие все пак го избрахте, казва с_, че глупостта
 е присъща на града ни. Ала боговете бдят
 и към по-добро обръщат грешките ви всеки път.
 Ползата от тази грешка лесно ще посочим ний.
 Заловете тая чайка Клеон в кражба и рушвет,
 па сложете на врата и прангите, тогава пак,
 според обичая древен, всяка грешка, всяко зло
 към добро ще се обърне за изгода на града.

Ан.тистрофа

Фебе велик, до мен бъди,
 делоски боже! Ти над Кинт
 с остро то било владееш!
 Също и ти, о бла:жена богиньо, със златния
 ефески дом, дето славят те в хор
 младите лидийки20.
 Също и ти, наша местна владичице,
 градозащитна Атино с егидата страшна!
 И ти, парнаски властелине,
 блестящ под боровите факли,

между делфийските вакханки, водачо
на шествията, Бакхе!

Тъкмо готвехме се ние да потеглим нанасам,
и насреща ни - Луната. Каза да ви съобщим първо, поздрав на Атина и
Атинския съюз;

171

второ, каза, че се сърди, че сте се отнесли зле
с нея, дето ви помага не на думи, а с дела.
Факли за по драхма всеки месец ви спестява тя,
та, излизайки от къщи вечер, казвате така:
"Робе, не купувай факла, има лунна светлина!" Казва, че и много други
добрини ви прави тя.
Но погрешно ви броите дните, хаос е у вас,
тъй че, казва, боговете и се карат всеки път,
щом се върнат у дома си, неполучили обяд,
тъй като по своята сметка сбъркват празничните дни²¹. Често пък, когато
ние, боговете, В знак на скръб постим, помнейки смъртта на Мемнон или
Сарпедон, Вие правите възливи И се смеете. Затуи,
след като Хипербол стана член на Верския съюз²², ни венца му отнехме:
тъй ще знае по-добре,
че ще трябва по Луната да пресмята своите дни.

172

ВТОРИ ЕПИЗОД

От мислилицето излиза Сократ.

СОКРАТ

Заклевам се в Диханието, в Хаоса
и Въздуха. Не съм видял в живота си такъв простак, тъпак, дръвник,
безпаметен! Захване се да учи дребни хитрости,
а ги забравя още ненаучени!
Но я да га извикам във на светлото.
Къде е Стрепсиад? Ела с леглото си!

СТРЕПСИАД

Не дават да го нося дървениците.

СОКРАТ

Сложи го тук и напрегни внимание.

СТРЕПСИАД

На!

СОКРАТ

**Ха сега, какво ще учиш по-напред от туй, което не си учил никога?
Граматаката? Ритмите?,Размерите23?**

СТРЕПСИАД

**Размерите, по. моему, че тези дни
житар ми резна две кила .от жит.ото..**

СОКРАТ

Не питам туй, а кой размер е по-добър триметърът ли или тетраметърът.

СТРЕПСИАД

За мене няма по-добро от крината.

СОКРАТ

Човече, дрънкаш глупости!

173

У

!!"

СТРЕПСИАД

Аз 'ба,с държа,
че крината е равна с тет.раметъра.

СОКРАТ Да опустееШ,селяндур невежествен! Но бързо може да научиш ритмите.

СТРЕПСИАД

Как 'с ритмите ще припечелвам хляба си?

СОКРАТ

Ще бъдеш, първо, духовит със хората, К!огато разумяваш кой 'От ритмите е боен танц и кой е танц на пръстите.

СТРЕПСИАД

На пръстите ли? Зная го.

СОКРАТ**СТРЕПСИАД**

Ами че аз, нещастнико,
не ща 110ва да уча.

СОКРАТ

А какво тогаз?

СТРЕПСИАД

Оная реч, оная, най-неправата.

I

II

I

II

I

I

j

Кажи го, де! Кой друг, аЮ не бъде, ето, този пръст?
(Показва показалеца си.)

СТРЕПСИАД

Преди, когато бях дете, бе този на.

(Показва средния си пръст.)

СОКРАТ

Простак, тъпак!

СОКРАТ

Но първо ще научиш други работи:

кои четириноги са от мъжки род?

СТРЕПСИАД

Ма зная ги аз МЪЖките, че луд ли съм? Овенът, бикът, кучето, петелът и.

..

СОКРАТ

Видя ли, че грешиш! "Петелът"! Може- ли за мъжкото "петел", че и за женското?

СТРЕПСИАД

Как тъй?

СОКРАТ

Как тъй ли? Ха! "Петел" и пак "петел"!

СТРЕПСИАД

Да, тъй е. Но как трябва да му казваме?

СОКРАТ

"Петел" - едното, а "петлица" - другото.

СТРЕПСИАД

. "Петлица"? Тъй! Заклевам се във Въздуха!

Че само за това ти поучение

добре ще да напълня нощъвите24 ти.

СОКРАТ

Как, "нощъвите"? Мъжки или женски род?

Наричаш мъжко женското!

СТРЕПСИАД

Че как така?

"Нощъв" ли казвам аз?

СОКРАТ

"Нощъв", разбира се,

тъй както "Клеоним".

II

I

I

I

СТРЕПСИАД

Но обясни ми го.

. **СОКРАТ**

"Нощъв" и "Клеоним" са от еднакъв род.

СТРЕПСИАД

Но, драги, Клеоним си няма никакъв "нощъв", ами си меси в кръгла чутура!

Но как ще трябва да му викам в бъдеще?

СОКРАТ

Е, как! "Ношва", ка110 "Сострата", ясно е.

СТРЕПСИАД

"Ношва" ли? Мигар женско?

СОКРАТ

Да, да, правилно.

СТРЕПСИАД

"Ношва" и "Клеонима"²⁵, значи, казваме!

СОКРАТ Ще учиш още имената, личните кои са мъжки и кои са женски род.

СТРЕПСИАД Аз знам кюиса женски.

СОКРАТ

Ха кажи ми ги.

СТРЕПСИАД

Лизила, Клитагора и Деметрия.

СОКРАТ

Ами кои ,са мъжките?

СТРЕПСИАД

Безброй са те:

Мелезий, Филоксен, Андрей, Перикъл и . . .

СОКРАТ

Но мъжки ли ,са всички те, негоднико?

СТРЕПСИАД

За вас не са ли мъжки, а?

СОКРАТ

Как, 'срещайки

на пътя си Андрей, ще му извикаме?

СТРЕПСИАД

Хм, как ли? Тъй: "Андрея26 бе, ела насам."

СОКРАТ

Ха тъй! "Андрея"! Ами той жена ли е?

СТРЕПСИАД Не е ли право тъй? Войник отиде ли? Какво ще уча
всеизвестни работи?

СОКРАТ

А, нищо. . . Хайде, лягай тук. . .

СТРЕПСИАД

Защо това?

СОКРАТ

. . . и помисли по своите ;си работи.

СТРЕПСИАД Не, моля те, не тук. **НО** щОМ потребно е,
ще ги обмислям, като легна на земи.

СОКРАТ

Не може другояче.

СТРЕПСИАД (ляга)

Ох, нещастен аз!

Ох, как ще ме накажат дървениците!

176

Сок рат влиза в мислилицето.

ХОР (към Стрепсиад) *Строфа*

Хайде, мисли,
гледай навред,
мислите събери си,
задълбочи се!

А пък стигнеш ли до безизходица,
прескачай бързо
на друга мисъл, сладък сън очите ти да не знаят.

СТРЕПСИАД

Ох, леле! Ох, леле!

ХОР

Какво ти е? Страдаш ли?

СТРЕПСИАД

Умирам, ох! Излизат от леглото ми
и страшно хапят дърве. . .коринтийците! Разкъсаха краката ми,
погълнаха душата ми,
проядоха месата ми,
изтръгнаха мьдата ми
та ей бедата ми!

ХОР Недей се вайка толкова!

СТРЕПСИАД

Ала как? Че нали
и парата ми хвъркна, и здравето, ах, и душата ми хвъркна, и чехлите с тях,
и отгоре на всичките тези беди
тук на стража седи
та насмалко и сам аз да хвъркна!

Сок рат излиза от мислилицето.

СОКРАТ

Хей, ти там? Размишляваш ли?

СТРЕПСИАД

Разбира се,.

че да.

СОКРАТ

Какво е твойто размишление?'

ристофай

177

Г-

СТРЕПСИАД Какво ли ще оставят дървениците от мене.

СОКРАТ

Пук да пукнеш!

СТРЕПСИАД

Драги, пукнал съм.

ХОР

Не се глези, а се завий по-хубаво. Ще трябва да измислим отървителна измама.

СТРЕПСИАД

Кой ще ме завие с кожа от "офне" 27, а в нея хитрост отървителна?

СОКРАТ (тихо)

Да видя първо какво прави старецът.
(КЪМ Стрепсиад.)

Хей, спиш ли?

СТРЕПСИАД

Аз ли? А, не, не, заклевам се!

СОКРАТ

Държиш ли нещо?

СТРЕПСИАД

Аз ли? Не.

СОКРАТ

Съвсем ли не?

СТРЕПСИАД

Да, нищо, само членът е в ръката ми.

СОКРАТ

Я бързо се увий, за размишляване!

СТРЕПСИАД

Върху какво? Сократе, обади ми го.

СОКРАТ

За туй, което искаш сам, кажи ми Го.

СТРЕПСИАД

Ти чу сто пъти моето желание да не изплащам дълговете никому.

178

СОКРАТ

Добре, увий се. Разсечи идеята на ТЪНЮ, раздели, обгледай правилно парченцата и размисли над своите въпроси най-внимателно.

СТРЕПСИАД

О, беден аз!

СОКРАТ

Не бой се. Затруднен от мисъл някаква, мини край нея. След това разгледай я повторно и я претегли внимателно.

СТРЕПСИАД

Сократчо, мили!

СОКРАТ

Казвай, старче, слушам те.

СТРЕПСИАД

Идея срещу плащане на дългове! **СОКРАТ**

Да чуя!

СТРЕПСИАД

НО кажи, ако. . .

СОКРАТ

Какво - ако?

СТРЕПСИАД

АЮ си купя тесалийска вещица²⁸

и през нощта сваля луната, после пък я туря като огледалце в някакво калъфче юръгло, да стои заключена. . .

СОКРАТ

Каква ще ти е ползата?

СТРЕПСИАД

А, ползата? Ако луната не изгрява повече, не ще изплащам лихви²⁹.

СОКРАТ

Ама как така?

СТРЕПСИАД

Тъй. Лихвите се плащат ежемесечно.

ТСОКРАТ

Добре. Ще ти предложи нещо смислено.

Ако те съдят да платиш пет хиляди, как би могъл да анулираш делото?

СТРЕПСИАД

Как? Как? Не знам. Но да помисля мъничко.

СОКРАТ

**Недей въртя идеята край себе си,
пусни ума си да лети из въздуха,
тъй както хвърка, вързан с нишка, бръмбарът.**

СТРЕПСИАД

**Открих отличен ход за анулиране,
и ти ще го приемеш.**

СОКРАТ

И какъв е той?

СТРЕПСИАД **Навярно ти си виждал у билкарите един красив
прозрачен камък, огъня запалват с него.**

СОКРАТ

А, разбрах. Кристалът ли?

СТРЕПСИАД

**Да, да. Какво би рекъл, да го взема аз, когато тъкмо искът пише писарят,
че да застана тъкмо отдалеч, към слънцето, и тъй да разтапя на иска
буквите³⁰?**

СОКРАТ

Прекрасно е, заклевам се!

СТРЕПСИАД

**Ох, радвам се,
че анулирах дело за пет хиляди!**

СОКРАТ

Ха хващай бързо и това.

СТРЕПСИАД

Какво е то?

СОКРАТ

Да отклониш присъдата по делото, което губиш, нямайки свидетели.

'1

180

j

СТРЕПСИАД

Това е просто, лесно.

СОКРАТ

Казвай.

СТРЕПСИАД

Казвам го: додето се разглежда предпоследното, обесвам се, преди да са ме викнали.

СОКРАТ Не каза нищо.

СТРЕПСИАД

Вярвай бога, тъй си е.

Че кой ще води дело срещу мъртвия?

СОКРАТ

Глупак! Не ще те уча вече, махай се!

СТРЕПСИАД

Ама защо? Недей, Сократе, моля те!

СОКРАТ Научиш нещо и след миг - забравиш го! Добре, кажи, какво учи в началото?

СТРЕПСИАД

Да видя. . . хм. . . в началото. . . в началото. . . Туй, дето месим хляба, как се казваше?

Ох, как се казваше?

СОКРАТ

Е, хайде поврага отивай, старче тъпо и загубено!

СТРЕПСИАД

Сега какво ще стане с мен, злочестия, загивам без езиково извъртане! Но вие посъветвайте ме, Облаци!

ХОР

И ние, старче, ще те посъветваме, ако си имаш син отгледан, пращай го да учи вместо тебе тези работи.

СТРЕПСИАД

Да, имам син, добър е той, и хубав е, ала не ще да учи. Та кажи сега!

ХОР

и ти търпиш?

СТРЕПСИАД

Пращи от здраве, снажен е, по майка той е от жена разглезена. Но ще вървя при него и, откаже ли, ще го натирия от дома, решено е!

(Към Сократ.)

Но влез дома и ме почакай мъничко.

(Влиза в къщата си.)

ХОР (към Сократ)

Антистрофа

Чувстваш ли сам
колко блага
само чрез нас ще имаш,
не и от друг бог?

О, готов е на всичко, каквото му кажеш да СТQриф А ти, додето тоя човек е
смаян и явно възбуден, го обръсни
много добре
още сега.

Хайде, че те,
тези неща,
често търпят обрати.

С о к р а т влиза в мислилицето.

182

Ј

ТРЕТИ ЕПИЗОД

І ј

СТР Е П С И А Д (блъска сина си)

В Мъглата се кълна, напушаш къщата! Върви, гризи _олоните на вуйчо си!

ФИДИПИД

Бре, татко! Но какво ти се е случило? Кълна се в Зевса, ти не си на себе си!

СТРЕПСИАД

Я гледай, гледай! Зевса! Що за глупости! Във Зевса вярва, а пък гледай боя му!

ФИДИПИД

Ала защо се смееш тъй?

СТРЕПСИАД

Помислих си:

я виж - детенце, ВЯрва в стари приказки! Ала ела да чуеш нещо повече, и да ти кажа друго - него знаеш ли, човек ще станеш. Но не казвай никому.

ФИДИПИД Добре, какво?

СТРЕПСИАД

Закле се в Зевса, тъй ли е?

ФИДИПИД

Да, тъй.

СТРЕПСИАД

**Но гледай, благо е науката!
Не съществува, Фидипиде, Зевс!**

ФИДИПИД

А кой?

СТРЕПСИАД

Прогонил Зевса, цар е вече Вихърът.

ФИДИПИД

Какви ги дрънкаш?

СТРЕПСИАД

Знай, това е истина.

ФИДИПИД

И кой твърди това?

СТРЕПСИАД

Сократ, мелиецът³¹, и Херефонт, а той познава стъпките на
бълхите.

ФИДИПИД

И ти си щур дотолкова,
че вярваш на безумни?

СТРЕПСИАД

Дръж езика си, не казвай нищо лошо за отличните
и умни люде. От пестовност никога те нито са се стригали, ни мазали, неса
на баня ходили. А ти на мен прююсваш, като на умрял, имотите. Не,
тръгвай вместо мен на обучение!

ФИДИПИД

При тях какво добро ще усвои човек?

СТРЕПСИАД

Какво ли? Всичко МЪоЦро за човеците.

Ще разбереш, че си тъпак невежествен. Но ето тук почакай ме за мъНИчко.

(Влиза в къщата си.)

ФИДИПИД

Какво да правя с този полудял баща? На съд да го предам за невменяемост?
Да кажа лудостта му на гробарите?

СТРЕПСИАД

(връща се, като нщи

по една птица във всяка ръка) Ти как наричаш ей това, е? Казвай де!

ФИДИПИД

Е, птица.

_СТРЕПСИАД

Харно. Ами ей това на, хе?

ФИДИПИД

Че птица!

СТРЕПСИАД

Двете "птица"? Ама смешен си! За в бъдеще недей тъй. Тази, първата, "петел" наричай, а "петлица" - втората.

ФИДИПИД "Петлица"? Ти научи тези мъдрости одеве, като влезе при гигантите?

СТРЕПСИАД

И МНОГО други! Ала всичко учено тозчас забравях поради годините.

ФИДИПИД

Затуй ли си изгубил и наметката?

СТРЕПСИАД

Не я изгубих, ами изпремислих я.

ФИДИПИД

Къде ти са обувката, безумецо?

СТРЕПСИАД

Като Перикъл, жертвах ги "за работа" 32. Но, хайде, тръгвай, да вървим!
И, слушайки баща си, сбърквай. Спомням си как някога ти, шестгодишен, бърбеше. Послушах те
и с първата пара съдийока купих ти
едни колца за Зевсовите празници.

ФИДИПИД

Но да не се разкаеш после с времето!

СТРЕПСИАД Добре, че ме послуша.

(Вика.)

Ей, Сократе бе! Излез! Сина си аз ти вода, ей го на,
склоних го силом.

СОКРАТ

Той е още мъничък
и необучен да виси във кошница.

-=

ФИДИПИД

Дано набучен да стърчиш на колеца.

СТРЕПСИАД (тихо)

Е, поврага! Проклинаш си учителя!

СОКРАТ

На, виж, това *стърчиш* е произнесено тъй глупаво, с уста широко зинала! Как може да се справи той с извъртане, с нападка и с наперен довод? Все таки Хипербол го научи за две хиляди.

СТРЕПСИАД

Не бой се, обучавай го, схватлив е той.

Детенце беше още, ей на танинко, дома строеше къщички и кораби, и кожени колички изработваше, и жаби - чудо! - от кори си дялкаше. Но гледай да научи двата довода и силния, каквото е, и слабия, чрез който може да се гътне силният! В противен случай непременно кривия.

СОКРАТ

Ще учи, като чуе двата довода. Отивам си.

СТРЕПСИАД

Помни едно: на всякакви правдиви думи да отричаш правото.

С о к р а т влиза в мислилицето. Оттам излизат **П р а в и я т Д о в о д**; **И**
Кривият довод

АГОН

ПРАВИЯТ ДОВОД Покажи се де, хайде, минавай напред, да те види народът, нахалник такъв!

КРИВИЯТ ДОВОД

О, върви дего искаш! Пред тази тълпа ще те смачкам по-лесно със своята реч!

ПРАВИЯТ ДОВОД Ще ме смачкэ.ш? Че кой си ти?

КРИВИЯТ ДОВОД.

. Довод.

ПРАВИЯТ ДОВОД

Но слаб.

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Ала пак ще те гътна, макар да твърдиш, че от мене си по-добър.

ПРАВИЯТ ДОВОД

Хайде де, как?

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Изнамирайки нови мотиви безчет.

**ПРАВИЯТ ДОВОД И причина подобни неща да цъфтят са ей тези
глупци!**

(Посочва публиката.)

КРИВИЯТ ДОВОД

Не глупци! Мъдречи!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ще те смажа без жал!

КРИВИЯТ ДОВОД

Хайде казвай, с какво?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Чрез правдиви слова.

**КРИВИЯТ ДОВОД А пък аз ще оборвам с оспорваща реч и твърдя:
няма никаква правда в света.**

ПРАВИЯТ ДОВОД Няма правда, твърдиш?

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Че къде е, кажи!

ПРАВИЯТ ДОВОД

В боговете е тя.

КРИВИЯТ ДОВОД

**Ако имаше правда, то как така Зевс не загина, подир като своя баща
окова?**

ПРАВИЯТ ДОВОД

**Ба-ба-ба, злото тръгва напред,
прилошава ми! 51 ми подайте леген!**

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Ти си глупав дъртак и замаян чудак!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ти 'си тип развратен и без капчица сраMr

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Туй са рози за мен!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ти си долен смешникт

КРИВИЯТ ДОВОД

Туй е лилиев цвят!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ти си мръсен l<атил!

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Без да искаш, със злато покриваш ме тиг

ПРАВИЯТ ДОВОД

Не, това се наричаше по-рано кал!

КРИВИ ЯТ ДОВОД

А пък днеска за мене украса е то!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ти си страшен нахал!

КРИВИ ЯТ ДОВОД

А пък ти - овехтял!

ПРАВИЯТ ДОВОД

И ПО твоя вина

от училище бягат децата сега,

но атинците някога ще разберат на какво обучаваш глупците у нас!

КРИВИ ЯТ ДОВОД Ти живееш във смрад!**ПРАВИЯТ ДОВОД**

А пък ти си богат _ Ала по-рано ходеше просяк с торба,
пред народа разправяше, че си Телеф,
и от тая торба

Панделетова33 мъдрост гризеше, нали?

КРИВИЯТ ДОВОД Ей, че умен си бил. . .

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ей, че гламав си бил. . .

К:РИВИЯТ ДОВОД

. . .като казваш това.

ПРАВИЯТ ДОВОД

. . .и градът те търпи,

и ти дава храна,

за да сееш развалясред наште деца!

К:РИВИЯТ довод Ти тогава не ще учиш, много си вехт!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Само аз, ако трябва да бъде спасен да не се занимава с глупашки брътвеж!

к: Р И В И Я Т Д О В О Д (КЪМ Фидипид)

Нека той си лудее, при мене ела!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Само с пръст го допри, и ще видиш тогаз!

ХОР

Хайде, слагайте край на борби и псувни.

(КЪМ Правия довод.)

Покажи на какво обучаваше ти старовремските люде.

(КЪМ К:ривия довод.)

А ти защити своята нова наука, та той да реши, като чуе как двамата спорите, кой да му бъде учител оттук нанатам.

ПРАВИЯТ ДОВОД

Да, аз искам това.

К:РИВИЯТ ДОВОД

И аз искам това.

ХОР

Хайде, кой ще говори от двама ви пръв?'

К:РИВИЯТ ДОВОД

Ще му дам преднина.

А пък после, когато си каже речта, срещу него със мънички нови словца и с идеи ще почна да стрелям. Накрай

осмели ли се гък да ми каже дори, той, надупчен в лицето и в двете очи,
таче стършел го жилил, ще падне и тъй ще загине под моите мисли!

ХОР Строфа

Е, хайде сега
двамата те,
с вяра в изкусни речи, във мисъл и ум,
в мъдри слова,
1feKa чрез спор покажат 'От двамата тях
кой по-добре
говори.
Да, настъпи
часът на мъдростта, за нея мойте приятели добри
-в битка велика влизат.

(Към Правия довод.)

Хайде ти, увенчалият наште деди с многобройни качества редки, дай да
чуем гласа ти, със който си горд, и кажи ни за своята същност.

ПРАВИЯТ ДОВОД

Е, добре, ще ви кажа за стария ред възпитателен, как беше с
него

.преди време,. когато с правдиви слова аз цъфтах и вирееше
мъдрост.

Преди всичко не биваше в прежните дни нито гък от дете да
се чуе,

.после всички деца от една М<lхаЛ,а към учителя тръгваха мирно, почти
голи, на групи, на групи, дори ако падаше сняг на парцали. После, без да
преметнат крак върху крак, те започваха песен,
например:

"Ти, Паладо, рушителКиО на градове"34 или "Вик надалече се
носи"35,

и я пееха по музикалния ст,рой, наследен от бащите им славни. .Ако някой
решеше да стори шега или правеше смешни извивки, като тези, които
изкуствено днес ги извиват по Фринисов36
пример,

:за това получаваше здраво дърво, че със музите смешки си
правел.

А в палестрата седнали, трябваше те да проточват нозете си,

тҕй че

190

осмели ли се гък да ми каже дори, той, надупчен в лицето и в двете очи,
таче стършел го жил ил, ще падне и тъй ще загине под моите мисли!

ХОР Строфа

Е, хайде сега
двамата те,
с вяра в изкусни речи, -във мисъл и ум,
в мъдри слова,
нека чрез спор покажат 'От двамата тях
кой по-добре
говори.
Да, настъпи
часът на мъдростта, за нея мойте приятели добри
'в битка велика влизат.

(Към Правия довод.)

Хайде ти, увенчалият наште деди с многобройни качества редки, дай да
чуем гласа ти, със който си горд, и кажи ни за своята същност.

ПРАВИЯТ ДОВОД

Е, добре, ще ви кажа за стария ред възпитателен, как беше с
него
-преди време,' когато с правдиви слова аз цъфтах и вирееше
мъдрост.

Преди всичко не биваше в прежните дни нито гък от дете да
се чуе,

'после всички деца от една махаЛ,а към учителя тръгваха мирно, почти
голи, на групи, на групи, дори ако падаше сняг на парцали. После, без да
преметнат крак върху крак, те започваха песен,

например:

"Ти, Паладо, рушителк,о на градове"34 или "Вик надалече се
носи"35, и я пееха по
музикалния с"трОЙ, наследен от бащите им славни. Ако някой решеше да
стори шега или правеше смешни извивки, като тези, които изкуствено днес
ги извиват по Фринисов36

пример,

:за това получаваше здраво дърво, че със музите смешки си
правел.

А в палестрата седнали, трябваше те да проточват нозете си,

_осмели ли се гък да ми каже дори, той, надупчен в лицето и в двете очи, таче стършел го жил ил, ще падне и тъй ще загине под моите мисли!

ХОР Строфа

**Е, хайде сега
двамата те,
с вя!ра в изкусни речи, "Във мисъл и ум,
в мъдри слова,
нека чрез спор покажат 'От двамата тях
кой по-добре
говори.
,Да, настъпи
часът на мъдростта, за нея мойте приятели добри
'в битка велика влизат.**

(Към Правия довод.)

Хайде ти, увенчалият наште деди с многобройни качества редки, дай да чуем гласа ти, със който си горд, и кажи ни за своята същност.

ПРАВИЯТ ДОВОД

**Е, добре, ще ви кажа за стария ред възпитателен, как беше с него
-преди време,- когато с правдиви слова аз цъфтах и вирееше
мъдрост.**

Преди всичко не биваше в прежните дни нито гък от дете да се чуе,

'после всички деца от една махаЛ,а към учителя тръгваха мирно, почти голи, на групи, на групи, дори ако падаше сняг на парцали. После, без да преметнат крак върху крак, те започваха песен,

например:

"Ти, Паладо, рушител_о на градове"34 или "Вик надалече се носи"35,

**и я пееха по музикалния строй, наследен от бащите им славни. .А_о някой решеше да стори шега или правеше смешни извивки, като тези, които изкуствено днес ги извиват по Фринисов36
пример.**

:за това получаваше здраво дърво, че със музитесмешки си правел.

А в палестрата седнали, трябваше те да проточват нозете си,

да не дават възможност на външни лица да гледат неща
неприлични.

След това, като ставаха, трябваше пак да заглаждат игрищия'
пясък,
и внимават да няма по него следи съблазнителни за педерастии. По-надолу
от пъпа си НИЮЙ младеж се не мажеше с масло
Г'огава,. та по срамните части
се виеше мъх, свеж и нежен като на дюля. Не отиваше никой с преправен
гласец, с интонации меки и

нежни,
на любовника да се предлага самин, да му хвърля пленителен'
поглед. А на обед не бе
позволено дете да грабне 'най-вкусната ряпа, да посяга за целина и
магданоз пред очите на по-стари хора, да е лакомо, да се кикоти със глас
или крак върху крак да прехвърля.

КРИВИ ЯТ ДОВОД Старовремски неща от Диполиев ден37, чак догоре със
злаТНf
щурчета,.

със Кедидови38 песни и с биче клане!

ПРАВИЯТ ДОВОД

То е тъй, но това са нещата,
чрез които системата моя успя да роди маратонските войни_
А ТИ учиш сегашната наша младеж да се гуши отрано в наметки,. и
умирам 'От яд, като видя момци да играят военния танец, като вдигат над
пъпа си бойния щит и пе щат и да знаят
Палада.

(Към Фидипид.)

Затова ти, момчето ми, мен избери за учител - Правдивия'
довод,
и ще свикнеш да мразиш пазарската глъч, да отбягваш ОУ
шумните бани,
да из,питваш пред срамни деяния срам, при наомешка да
пламваш от ярост,
да се вдигаш почтително, като съзреш някой възрастен да
приближава,
да не се държиш грубо със майка, с баща, нито други позорни'

постъпки

**да допускаш, защото чрез тях ще петниш красотата на своето
име,
да не влигаш във къща на лека жена, да не би, като зяпаш
по нея,.
да те тупне със ябълка³⁹ малко курве и затрие добрата ти
слава,.**

да не тровиш със своята реч възрастта, от която грижовно си гледан.

к: Р и в ИЯТ Д О В О Д (КЪМ Фидипид)

Ако ти на това му повярваш, момче, ще ти станат прилика,
повярвай,
свиновете40 на наш Хипократ, и градът ще ти вика "синчето
на мама".

ПРАВИЯТ ДОВОД

Не, обратното, бляскав и ,свеж като цвят, ще прекарваш по
спортни игрища
и не ще дрънкаш плоски заядки навред по площада, тъй както
е днеска,
и не ще бъдеш влачен по разни дел ца на циции, клеветници,
менти,
.а ще слизаш в оназ Академия там, под маслините свети ще
тичаш,
на главата с тръстиков венец, а до теб ще се движи връстникът
ТИ мъдър
.и ще дъхаш на тио41, на спокоен живот, на топола със сребърни
листе,
ще се радваш на ведрия пролетен ден, в които бряст и топола
си шепнат.

и постъпиш ли както съветвам те аз
и към тези неща си 01'правиш ума,
ти ще имаш iНаВеК
и бляскава кожа, и мощни гърди,
и плещи широки, и съдържан език,
11 задник развит, и мъничък член.

А решиш ли да следваш сегашния вкус, ти ще имаш тогаз
и безцветно лице, и кокоши гърди,
и смачкани плещи, и дълъг език,
и мъничък задник, и преголям член,
и решения дълги, и ти ще склониш всеки срам да приемаш за нещо добро, а
доброто за срам,
и ще бъдеш молепсан при всичко това <от разврата на Антимаха.

ХОР Антистрофа

-О, ти вдълбочен

цял в мъдростта

,славна и несломима, .във твоята реч .благия цвят,

192

мъдрият нрав сияе. Да, бил е благат людският род
в харното старо време.

(К:ЪМ Кривия довод.)

Та ти, с изтънчената муза,
трябва да кажеш възглед нов
твоят противник блесна!
Май трябва ти насреща му страхотни аргументи, за да свалиш
противника и да не ти се смеят.

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Горя от нетърпение .отдавна и желая
да сриня всички възгледи с обратни аргументи. ЗаЩО'J10 съм наречен аз
.от учените люде
Слаб довод или Крива реч, затуй че пръв захванах законите и правата с
мотиви да .оспорвам.
А та - то струва повече .от цял товар 'със злато: залавяш се за слабата
страна и побеждаваш!

(КЪМ Фидипид.)

Я гледай как науката на тоя ще аборя!
Той казва, че не бивало да вземаш топла баня!

(КЪМ Правия довод.)

Защо си против таплата вода, че я отричаш?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Защото е страхотно зло и прави ,слаб човека.

КРИВИЯТ ДОВОД

Почакай. Ето, хванах те и няма да избягаш.
I Сред синовете Зевсави, кажи, кого почиташ
като човек с юначен дух ис подвизи безбройни?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Не бих поставил НИЮго по-горе от Херакъл.

КРИВИЯТ ДОВОД А знаеш ли Хераклови студени бани нейде? А
той бе най-юначният.

, "_ 'k' г;{:jt'l3i!E_

ПРАВИЯТ ДОВОД

**Това е, да, това е,
което прави банята претъпкана с младежи,
. заети с бръщолевене, палестрата пък - празна!**

13, Аристофан

193

КРИВИЯТ ДОВОД

Стоели по площадите - кориш ги! Аз ги хваля! Да беше нещо лошаво, не би представил Омир как Нестор и героите говорят по площади!

Сега да видим речите - той казва, на младежа не трябва упражнения в речта, а аз - обратно. Почтеността му трябвала! Това е втора грешка. 'Ама че ти видял ли си човек да е постигнал облага чрез почтеност, бре? Кажу, опровергай ме!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Мнозина. С туй си качество Пелей получи меча⁴².

КРИВИЯТ ДОВОД

Ха, меча? Смешна работа, получил меч, горкият! Ами Хипербол с лампите? Чрез своята развала получи много хиляди, не меч, кълна се в Зевса!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Пелей с почтеността си взе Тетида за съпруга.

КРИВИЯТ ДОВОД

А тя пък изостави го! Не беше грубиянин, *f* не бе добър в постелята, не бодърстваше нощем, а пък жената - ще и се. . . Но ти си стара кранта! (Към Фидипид.)

Та помисли, момчето ми - за ВСИЧЮ туй, което е в скромността, от толкова наслади се лишаваш: жени, момчета, ядене и пиене, закачки.

Безсмислен е животът ти, ако това ти липсва.

Сега да видим нуждите на нашата природа. Сгрешил си, курварувал си, но ето че те хванат. Загубен си! Че словото ти липсва! А при мене играй и скачай, радвай се, за орам не смятай нищо. Н хванат ли те с някоя, ще кажеш на мъжа И,

че нямаш престъпление - на Зевса лозови се:

и той е бивал победен от Ерос и жените,

а ти си смъртен, можеш ли да надвишаваш бога?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Ако му тикнат ряза'та. и с пепел го ощавят? Какъв ще му е доводът, че той не е развратник?

КРИВИЯТ ДОВОД

Че и развратник нека бъде, зле ли е?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Че от това по-лошо нещо има ли?

194

/,lj

l 7

lll

l

J

Г
'<

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Ами ако те победа и в този пункт?

< **ПРАВИЯТ ДОВОД**

Какво? Ще млъкна.

КРИВИЯТ ДОВОД

Хайде, отваряй ми.

Какви са адвокатите?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Развратници.

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Съгласен съм.

Добре. Ами трагиците?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Развратници.

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Тъй, правилно.

А разните оратори?

ПРАВИЯТ ДОВОД

Развратници.

КРИВИ ЯТ ДОВОД

Признаваш ли,

че отгов_ряш глупаво?

А повечето зрители?

Добре ги виж!

ПРАВИЯТ ДОВОД

Е, виждам ги.

КРИВИЯТ ДОВОД Какво видя?

ПРАВИЯТ ДОВОД Че повечето, бога ми,

са пак развратни. Зная го

и този тук, и онзи там,

и онзи, дългокосия.

КРИВИЯТ ДОВОД

А изводът?

ПРА В ИЯТ Д О В О Д (към публиката)
Сразен съм, о, развратници! '
(Обръща се към Сократовото мнелище.)

195

**Вземете ми наметката⁴³, заклевам ви
към вас ще се прехвърля!**

(Влиза в мислилицето.)

**К Р И В И Я Т Д О В О Д (КЪМ Стрепсиад) Ка,ква сега? Ще вземеш ли
момчето си, или да ти га уча на оратарства?**

СТРЕПСИАД

**Учи га, и наказвай га, и Бсе памни добре да га наостриш. От една страна, за
мънички дела; 0'1' друга, маля те,
му дай чене за па-големи работи.**

-А

КРИВИЯТ ДОВОД

Добре, сафист ще си го вземеш апитен!

ФИДИПИД

ПоО-скара, мисля, блед и за акаЙване!

ХОР

Сега В_ВеТе.

Пра в ият Д О В О диК р и в ият Д О В О Д влизат Јј мислилицето.

(Към Стрепсиад.)

Мисля си, ще има да се каеш.

(Към публиката.)

**Искаме сега да кажем на съдиите⁴⁴ какво
ще ,опечелят, ака с право глас за този _ор дадат. Преди БСИЧЮ, аКа ниви
преаравате, та дъжд най-напред за вас ще пратим, а за другите - подир.
Пасле, ние ще ви пазим и реЮлта, и лазя нита суша да ги мъчи, нито
прекомерен дъжд. . Ала ака някай смъртен нас, багините, презре,
да внимава калко многа зла .от нас ще претърпи. От земята си ни вино,
нита плод ще има той. Тъкмо' ката ще покарат и маслини, и лози,
те пресечени ще бъдат - с прашки ще ги поразим. Видим ли, че прави
тухли, ще захванем да валим; покрива му керемиден ще разбием с едър
град.**

**И зажени ли се ,сам той, или близък, или свай,
ще валим 0'1' мрак до утро⁴⁵, тъй че да предпочете да живее във Египет⁴⁶,**

вместо О да присъжда зле.

196

Т

ЧЕТВЪРТИ ЕПИЗОД

СТРЕПСИАД (излиза от къщи)

Да, пети, че четвърти, трети, втори ден,
и после - най-ужасният от всичките,
с треперения, страхове и ужаси
за мен, дохожда - старият и новият.

И всеки, към когото имам дългове,
къдне се да ме смачка по -съдилища, макар че справедлива и умерена
е моята молба: "Човече, този дълг
не искам днес, за този тук - изчакай ме, а този ми прости!" Не щели никога
да си получат сумите, ругаят ме
като нечестен. "Ще те съдим!" - викат ми. Е, ха сега да съдят! Все едно ми
е,
щом Фидипид се учи на ораторство.
Ще разбере. Да чука в туй мислилище.
(Чука.)

Момче, момче, бе!

СОК:РАТ (отваря)

Стрепсиаде, добър ден.

СТРЕПСИАД

А, добър ден! Вземи най-първо туй на хе.

(Подава чувал брашно.)

Все трябва да се зачете учителят.

Ами синът ми, я кажи, научи ЩИ онази реч? Той влезе преди мъничко.

СОК:РАТ

Научи я.

СТРЕПСИАД

Тъй, браво на Измамата!

197

ЧЕТВЪРТИ ЕПИЗОД

СТРЕПСИАД (излиза от къщи)

Да, пети, че четвърти, трети, втори ден,
и после - най-ужасният от всичките,
с треперения, страхове и ужаси
за мен, дохожда - старият и новият.
И всеки, към когото имам дългове,
къдне се да ме смачка по ,съдилища, макар че справедлива и умерена
е моята молба: "Човече, този дълг
не искам днес, за този тук - изчакай ме, а този ми прости!" Не щели никога
да си получат сумите, ругаят ме
като нечестен. "Ще те съдим!" - викат ми. Е, ха сега да съдят! Все едно ми
е,
щом Фидипид се учи на ораторство.
Ще разбере. Да чука в туй мислилище.
(Чука.)

Момче, момче, бе!

СОКРАТ (отваря)

Стрепсиаде, добър ден.

СТРЕПСИАД

А, добър ден! Вземи най-първо туй на хе.

(Подава чувал брашно.)

Все трябва да се зачете учителят.

Ами синът ми, я кажи, научи ли онази реч? Той влезе преди мъничко.

СОКРАТ

Научи я.

СТРЕПСИАД

Тъй, браво на Измамата!

..

СОКРАТ Така че ще отхвърлиш всички дългове. **СТРЕПСИАД**
Ако дългът е искан пред свидетели?

СОКРАТ

Та по-добре, дори да бъдат хиляди!

СТРЕПСИАД

Сега ще викам до пресипване. Плачете горко вий, кредитори,
за сумите, за лихвите от лихвите, какъв син ми расте
в тая къща! Блести
с език двуостър моят
бранител и спасител, смърт за моите врази, гонител на неволи бащини!

(Към Сократ.)

Викни го бързо, нека дойде тук.

С о к р а т влиза в МИС.ІЈилището.

Дете, излез от къщи, сине, чуй бащиния глас!

. С О К Р А Т (връща се)

Ето тук твоя син.

СТРЕПСИАД

Скъпи мой, скъпи мой!

СОКРАТ

Вземай го, тръгвайте.

(Влиза в МІІслището.)

І

І

СТРЕПСИАД

Ох, ох, дете! Ох; уха, ухаха!

Ох, как се радвам първо на цвета ти аз! Сега се вижда, силен си в отричане,
в оспорване. Цъфти върху лицето ти познатото "Какво говориш?",
способът. да минеш за обиден там, където си обидник и злосторник сам,
познавам го. И погледът ти е съвсем атически⁴⁷. Понеже ме погуби, ха
спасявай ме!

ФИ.О:ИПИД Какво те плаши?

СТРЕПСИАД

Старият и новият.

ФИДИПИД

Че кой е стар и нов ден едновременно?

СТРЕПСИАД

Ах, този, в който се завежда делото.

ФИ(И)ПИД Кредиторите ще загубят. Няма как един ден в два да се превърне, ясно е.

СТРЕПСИАД

Как няма?

ФИДИПИД,

Как ли? ЩQM като *една* жена не може да е хем мома, хем бабичка. . .

СТРЕПСИАД

Все пак закон е.

ФИДИПИД

Те не знаят смисъла, тъй мисля, на закона.

СТРЕПСИАД

И какъв е той?

ФИДИПИД

Народолюбец беше Салон някога.

СТРЕПСИАД

Къде е тука старият и новият?

ФИДИПИД

Та той определил за призоваване в съда два дена: стария и новия, и залозите са при новолуние.

СТРЕПСИАД Защо е турил стария?

ФИДИПИД

Е, драги ми, на този ден явяват се Длъжниците да се разплащат доброволно. Иначе ще ги безпокоят по новолуние.

СТРЕПСИАД**Ами защо властта приема залози****199**

не във деня на всяко новолуние,
а само в два - във стария и в новия?

ФИДИПИД

С тях става, мисля, както при гладниците: за да отмъкнат час по-скоро залога, опитват го един ден предварително.

СТРЕПСИАД

Добре.

(Към публиката.)

Нещастни, за какво сте седнали
като глупаци, плячка за умниците,
за нас? Ей, вие, прости нули, камъни,
говеда, овче стадо, грънци струпани!
Във моя чест и в чест на син ми - ей го на аз пея химн за наште постижения:
"Браво, Стрепсиаде драг,
ти самият си ЮИ; Iак,
а какъв ти е синът!"

(Към Фидипид.)

Ето, тъй ще хоратят
близки и съседи,
със завист, че приказвайки, процесите печелиш. Но нека се прибираме, да
те гостя най-първо.

Влизат вкъщи. Появява се Първия заемодавец, придружен от Свидетел.

г
I

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ (към Свидетеля)

И трябва ли да жертваш от имота си?
О, не! Без срам да бях отказал онзи ден, днес нямаше да имам неприятности
да влача тебе заради парите си
като свидетел, и сега, при НСИЧЮ туй,
да ставам още враг на свой съгражданин. Но своя град не ще посрамя
никога,

на съд ще викам Стрепсиад. . .

СТРЕПСИАД (излиза)

Ей, кой си ти?

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ . . .на стария и новия.

200

СТРЕПСИАД (КЪМ СВИДЕТЕЛЯ),
Свидетел си,
два дена спомена.

(КЪМ ПЪРВИЯ ЗАЕМОДАВЕЦ.)

и за какво на съд?

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ
За двестата, които взе от мене, бре, да купиш кон!

СТРЕПСИАД

Аз - Кон? Ей, хора, слушайте!

Конете аз ги мразя, всички знаете!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ
И се закле да ми ги върнеш, бога ми!:

СТРЕПСИАД

Е, да, тогава Фидипид не знаеше да пуца в ход необорими доводи.

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ
И затова сега ще се отметнеш ли?

СТРЕПСИАД

Че за какво го прашах на учение!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ **Под клетва в боговете ще отричаш ли там,**
дето те поканя?

СТРЕПСИАД

В боговете ли?

в кои?

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ
Във Зевса, в Посейдона, Хермеса⁴⁸!

СТРЕПСИАД

Кълна се в Зевс, петак бих дал да можеше!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Да пукнеш заради това безсрамие!

СТРЕПСИАД

Какъв тулум! Със сол да го натъркаме⁴⁹!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ Присмиваш се!

201

СТРЕПСИАД

Шест кофи е обемят му!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ Кълна се в Зевс и в боговете, скъпичко ще ми платиш!

СТРЕПСИАД

Разсмя ме с боговете си!

Че клетва в Зевс е смях за хора учени!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ Ще си платиш за всичко туй, наистина. Но ще дадеш ли, или не, парите ми? Отговори и тръгвам си.

СТРЕПСИАД

Спокойствие!

Ще .отговоря с много ясен отговор.

(Влиза вкъщи.)

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ Какво ли ще направи? Ще ги върне ли?

СТРЕПСИАД (връща се с нощви в ръце)

Къде е, който искаше парите си? Кажете, какво е туй?

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ

Нощви, какво ще е!

СТРЕПСИАД

Пари от мен ще иска, пък невежествен!

И знай, не давам нито грош на никого! Че таз нощва *нощви* ще я наричате!

ПЪРВИЯТ ЗАЕМОДА_ЕЦ И, значи, тъй, не плащаш?

СТРЕПСИАД

Не - доколкото

ми е известно. Ала свършвай, махай се от вратнята ми.

ПЪРВИЯТ ЗАЕМ ОДА ВЕЦ

Тръгвам, но добре помни:

.отивам във съда и внасям залага!

(Излиза заедно със С в и де тел я.)

СТРЕПСИАД

И него ще загубиш както двестата!

7,

Пък аз не ти желая злото, въпреки
че назова нощвата с име глупаво!

Влиза В тор И зае м ода в е ц.

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Горно ми, ох!

СТРЕПСИАД Я, ной се е развайкал тъй? Не вика ли
от божествата на Каркинос някое50?

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ Ах, кой съ'М аз, желаете да чуете? Един
нешастник!

СТРЕПСИАД

Е, върви, по пътя си!

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ Гурови боже! О съдба, разчупила колата
ми! Паладо, ах, погуби ме51!

СТРЕПСИАД

Каква беда ти причини Тлеполемос?

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ Не се шегувай, а кажи, приятелю, на своя
_ин да изплати парите ми, и без трва съм в тежко положение!

СТРЕПСИАД

Кои пари са тези, бе?

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Заегите.

СТРЕПСИАД

Да, чини ми се, зле си ти наистина.

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Конете от колата ме изтърсиха.

СТРЕПСИАД

Дрън-дрън! -Не си се плъоснал от магаре, я!

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Ах, значи, дрънкам, искайки парите си?

СТРЕПСИАД

Не е възможно да си здрав!

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Какво ми е?

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Ще призава свидетели.

СТРЕПСИАД

Каква се маеш, хайде! Тръгвай, кан такъв!

(Бие го.)

ВТОРИЯТ ЗАЕМОДАВЕЦ

Това е дързост!

СТРЕПСИАД

БЪйРзай! Че натиквам ти,
логой такъв, астана си във задника!

в тор ият зае м ода в е ц избягва.

А, бягаш? Смятах да те пораздвижа аз, хем заедна с калата и с канете ти!
(Прибира се вкъщи.)

ХОР*Строфа*

Какво е любовта към злото! Старецът,

'Обзет от тая страст,
желае на заетите
пари да види сметката.
И днеска положително
ще стане неща: старият
софист⁵², започнал с хитрости,
ще бъде зле ударен!

Антистрофа

Защото, мисля, ще намери скарото тай каквота е желал:
синът му да е 'Опитен
в защитата на каузи,
противни на законните,
та да надвива всекиму,
с когото има работа,
макар и с гнусни давади.
Но може би ще иска той
синът му ням да бъде!

1::>
-- ""

..) 7'

ЕК30Д

Стрепсиа Д излиза от **КЪЩИ**, следван от **Фидипид**.

СТРЕПСИАД

Уху, уху!

Съседи, близки, сродници, приятели! Спасете ме със всички 'средства, бият ме! Горко ми! Ох, главата ми, ОХ, зъбите!

(**КЪМ Фидипид**.)

Мръсник! Баща си биеш53!

ФИДИПИД

Татко, бия те.

СТРЕПСИАД

Ей на, признава, че ме бие!

ФИДИПИД

Вярно е.

СТРЕПСИАД Мръсник, отцеубиец, тип, злодей такъв!

ФИДИПИД

Кажиги пак, притуряй още повече. Ти знаеш как ме радват ругатните ти.

СТРЕПСИАД

Развратнико!

ФИДИПИД

Посипваш ме със розов цвят!

СТРЕПСИАД Баща си биеш?

ФИДИПИД

Ще докажа, бога ми,
че с право съм те бил.

СТРЕПСИАД

Ах, ТИ мръсник такъв!

Баща как може с право да се бие, бре?

ФИДИПИД

Ще ти ,Докажа, ще те убедя дори.

СТРЕ пе **НАД**

В това ли ще ме убедиш?

ФИДИПИД

Тъй просто е!

Избирай ПЮЙТО щеш от двата довода.

СТРЕПСИАД

А те кои са?

ФИДИПИД Силният и слабият.

СТРЕПСИАД Добре съм те изучил аз, нещастнико, да спориш срещу правото, и ей сега ще слушам, че е правилно и хубаво бащите да ги бият синовете им!

ФИДИПИД

Но смятам, ще те убедя, та слушайки, ти сам не ще изкажеш възражение.

СТРЕПСИАД

Добре, желая да ти чуя думите.

ХОР

Строфа

Ти трябва, ,старче, да измислиш начини

сина си да гътнеш, ,

че той не би бил тъй безсрамен, нямайки опора във нещо.

Да, дързостта му има почва: вижда се увереност в него.

154)

Ала кажи на хора ни с какво започна спорът, началото на битката. Стори го непременно.

СТРЕПСИАД

Добре, отде започнахме да се ругаем с него, ще кажа. Както знаете, похапнахме, и първо му викам аз на лирата да вземе да изсвири

за Овньо, как го стригали, ОТ Симонидс.т. Веднага отвърна той, че пеене
и 'свирене на лира
е старо нещо, правят го жените, като мелят.

ФИДИПИД

Не трябваше ли тоя ча,с да те набъхтя здраво? Пей, вика ми на обеди!
Щурец ли угощаваш⁵⁵?

_:,1-(

СТРЕПСИАД

Такива думи казваше и вътре като бяхме,
за Симонид говореше, че бил поет негоден.
Макар и с мъка, сдържах се в началото, а после му рекох с клонче миртово
в ръка да каже нещо Всхилово. Тогава той веднага тъй ми каза:
"Есхил ли сред поетите да смятам аз за първи? Несвързан, шумотевици,
големи, гръмки думи!" Тогава как си мислите? Сърцето ми подскочи!
Но своя гняв преглътнах аз и казвам: "Прочети ми там нещо от модерните,
да чуя нещо мъдро." Тозчас задекламира той от Еврипид - как братът
обезчестил - да пази бог! - сестра си! И тогава не издържах аз повече,
обсипвам го веднага
с обиди и ругателства. И, както се разбира, словесно се нападнахме. Тогава
той подскача, забъхтва ме, запухва ме, за гърлото ме стисва.

ФИДИПИД

Не е лис право, след като не смяташ Еврипида за най-голям мъдрец?

СТРЕПСИАД

Мъдрец? Но. ..Ох, какво да кажа?

Отново ще ме бъхти той!

ФИДИПИД

И, вярвай бога, с право!

СТРЕПСИАД /

Как? С право ли? Безісрамнико! Че аз съм те отгледал! Отгатвал съм ти
мислите, когато си ло.отил:
ти кажеш "Пю" - разбирам аз и давам ти да пиеш, поискаш "папо" - ето ме,
дохождам, хляб ти нося. Неказал още "ъкъкь", изнасях те навънка
и те държах пред 'вратнята. А ти, като ме стисна,
и аз ти виках и крещях,
че имам нужда, мръсна твар,
навън не ме изнесе ти
пред вратнята - душен от теб,
тук "ъкъкь" направих!

ХОР

Антистрофа

Сърцата на по-младите май трепетни очакват речта му.
Ако след тези подвизи чрез брътвене баща си предума,
не давам аз за кожата на старците ни просено зрънце.

(КЪМ Фидипид.)

Създателю, двигателю на нови мисли, хайде, дири си убедителност, та прав да им се сториш.

ФИДИПИД

Как сладостен е досегът с неща дълбоки, нови,
и тъй установените закони да презираш!

Към конен спорт единствено насочвах аз ума си, не можех ни три думици да кажа, без да сбъркам. Но след като самият той ме отклони от него и след като общувал съм с идеи тънки, с речи, ще ви докажа: право е баща си да наказваш.

СТРЕПСИАД

Конете карай, моля те, защото предпочитам коне да храня четири, но не да ме пребият!

ФИДИПИД

Оттам подхващам думата, където ме прекъсна.

И тъй, когато бях дете, ти бил ли си ме? Казвай!

,

СТРЕПСИАД Ами че да, обичах те и грижех се. . .

ФИДИПИД

Кажми ми,

не ще ли бъде правилно и аз да те обичам
и да те бия, щом като по боят значи обич?

И как тъй твоят гръб да е от сопа недокоснат,
а моят - не? Че гражданин свободен съм и аз, де! "Децата плачат!" Как така бащата да не плаче? Ще кажеш, че децата е прието да се бият.

Ще възразя, че "старците са дважд деца"⁵⁶, така че те, явно, трябва повече от младите да плачат, доколкото по-малко е простително да бъркат.

СТРЕПСИАД

Не е прието никъде бащата да се бие.

14. Л'Пт'Н'фан

209

ФИДИНИД

Създалият такъв закон не е ли бил подобен на мен и теб? Дедите ни той с речи е предумал. Защо да нямам правото чрез нов закон да кажа: синът ще може също тъй баща си да пердаши! Побоите, -нанесени преди закона, ние прощаваме и смятаме, че те са безвъзмездни. Но погледни петлите, че и всички други птици, как връщат на бащите си! С какво се различават от нас онези, птиците, освен че не гласуват?

СТРЕПСИАД

Ами тогава, след като петлите са ти пример, кълви си на бунището и спи върху гредите!

ФИДИПИД

Това е друго, драги ми. Сократ не го признава.

СТРЕПСИАД

Все пак не бий, че иначе ти сам ще се осъждаш.

ФИДИПИД

Ка_ тъй?

СТРЕПСИАД

Аз имам правото да бия тебе, ти пък сина си, ако имаш, де.

ФИДИПИД

Добре, а ако нямам? Напразно ще съм плакал аз, а ти ще ми се смееш, докле умреш!

СТРЕПСИАД.

Май правилно говори той, другари, май трябва да отстъпваме пред тях, ако са прави. Естествено, ще плачем, я, постъпвайки нередно!

ФИДИПИД

Я виж и друг един въпрос.

СТРЕПСИАД

Да, иначе загивам!

ФИДИПИД

Не ще се сърдиш може би, за туй, което стана.

СТРЕПСИАД

Че как тъй? Обясни ми ти каква облага имам.

,....

ФИДИПИД**И майка си ще бия аз!****СТРЕПСИАД****ЩО думаш, бре, що думаш?****Тоз грях е още по-голям!****ФИДИПИД****Какво, ако докажа пред тебе с кривата си реч, че трябва да 11 тегля бой?****СТРЕПСИАД** **Какво ли? Сториш ли това, знай, нищо няма да те спре****да се преметнеш в пропастта ти сам, Сократ и кривите ти речи!****Заради вас така пострадах, Облаци, на вас в'ЪЗлагах всички свои работи.****ХОР****За всичко туй ти сам си си виновният, че се наочи към престъпни работи.****СТРЕПСИАД****Защо по-рано тъй не ми говорехте, а стария неук човек подбутнахте?****ХОР****Това го правим винаги, узнавайки, че някой е любител на престъпното, додето го затрием в тежко бедствие - страха от боговете да познава.****СТРЕПСИАД****Ох, Облаци! Сурово, ала право е! Не биваше да присвоявам чуждите пари!****(Към Фидипид.)****Ала ела със мене, миличък, за да погубим Херефонт, мръсника му, че и Сократ, задето ни измамиха.****ФИДИПИД****Не правя зло на своите учители!****СТРЕПСИАД****Да, да, почитай Зевса на дедите си!**

ФИДИПИД

Я, Зевса на дедите! Остарял си ти!

Че има ли го Зевс?

СТРЕПСИАД

Да, сине.

ФИДИПИД

няма го

Изгонил Зевса, днес царува Вихърът.

СТРЕПСИАД

Не го е той изгонил, ами татко ти повярва ето в този Вихър. Беден аз, за бог съм смятал тебе, съдче глинено!

" **ФИДИПИД**

Лудувай сам и си приказвай глупости!

(Излиза.)

СТРЕПСИАД

О, глупост моя! Полудях, прогонвайки зарад Со_раТа боговете!

(Към статуята на Хермес.)

Хермесе, ти, драги ми; недей се сърди, моля те, не ме унищожавай, а помилвай ме, защото подлудиха ме брътвежите.

И ти ме посъветвай да ги съдя ли, или каквото кажеш ти.

(Дава си вид, че се прислушва към статуята.)

А, правилно съветваш да не ходя по съдилища, а час по-скоро да запаля къщата на тези кречетала⁵¹.

(Вика.)

Ксантий, тук ела, вземи там стълба, грабвай кирка, качвай се отгоре, на мислилището, покрива троши, ако обичаш господаря си, до_еТО върху тях се срине къщата! Ксантий се качва на покрива и го руши.

На мене факла дайте ми запалена!

Да ми плати ще искам днес от някогосред тях, макар че са големи
лъжльовци.

ПЪ Р в И у ЧЕН И К (отвътре)

Ох, ох! Ох, ох!

СТРЕПСИАД

Старай се, факло, пущай силни пламъци!

ПЪРВИЯТ УЧЕНИК

Човече, какво правиш?

СТРЕПСИАД

Какво правя ли?

Ами с гредите вода тънък разговор.

ВТОРИ УЧЕНИК

Ох, оле! Кой ни е подпалил къщата?

СТРЕПСИАД

Аз, онзи, на когото взехте дрехата!

(отвътре)

ВТОРИЯТ УЧЕНИК Погубваш ни, погубваш ни!

СТРЕПСИАД

Това ми е желанието! Да е жива кирката
и да _ е падна и строша главата си!

С О К РАТ (показва се на прозореца)

Какво работиш ти бе, там, на покрива?

СТРЕПСИАД

Въздухоплавам, съзерцавам слънцето

СОКРАТ

Ох, аз нещастен, беден! Задушавам се!

ВТОРИЯТ УЧЕНИК

Аз, клетият, ще изгоря във пламъка!

СТРЕПСИАД Защо над боговете се подбивате
и гледате към задника на месеца?

(Към Ксантий.)

**Гони ги, удрай, бий за много работи най-първо -
боговете те обиждаха!**

ХОР

Изведете ни вече, че нашият хор предостатъчно днес е работил.